

LA VIDA CANONICAL AL BISBAT DE VIC (886-1230)

L'APLICACIÓ DE LA REFORMA GREGORIANA A PARTIR DE L'ESTUDI PROSOPOGRÀFIC

STUDIA HISTORICA TARRACONENSIA

14

JOSEP MASNOU PRATDESABA

LA VIDA CANONICAL
AL BISBAT DE VIC
(886-1230)

L'APLICACIÓ DE LA REFORMA
GREGORIANA A PARTIR
DE L'ESTUDI PROSOPOGRÀFIC

ATENEU UNIVERSITARI SANT PACIÀ
FACULTAT ANTONI GAUDÍ D'HISTÒRIA,
ARQUEOLOGIA I ARTS CRISTIANES
FACULTAT DE TEOLOGIA DE CATALUNYA
2022

Fotografia de la coberta: Ivori bizantí que va formar part de les tapes de l'evangeliari de la catedral de Vic del segle XII. Museu del Louvre París.
© Wikimedia Commons

Amb el suport de:

Barcelona, desembre 2022

© Facultat Antoni Gaudí d'Història, Arqueologia i Arts Cristianes (AUSP)
© Facultat de Teologia de Catalunya (AUSP)
© Josep Masnou Pratdesaba

ISBN: 978-84-126103-8-3
Dipòsit legal: B 23116-2022

Maquetació i impressió: Parangona Realització Editorial, sl

ÍNDIX GENERAL

INTRODUCCIÓ.....	9
Capítol primer	
ESTUDIS SOBRE LA VIDA CANONICAL	13
1. Plantejament de la recerca	13
1.1. <i>Objectius de l'estudi</i>	14
1.2. <i>Estat de la qüestió</i>	15
1.2.1. El concepte de «reforma gregoriana».....	18
1.2.2. Una hipòtesi per verificar.....	20
Capítol segon	
EL BISBE I EL CAPÍTOL DE CANONGES	23
1. Restabliment del bisbat d'Osona (886-957)	27
1.1. <i>Gotmar arxipreste-bisbe (886-899)</i>	29
1.2. <i>Idalguer (899-914)</i>	31
1.3. <i>Jordi (914-948)</i>	33
1.4. <i>Guadamir (948-957)</i>	34
2. Un bisbat de frontera (957-1038)	35
2.1. <i>L'arxipreste-bisbe Ató (957-971)</i>	35
2.2. <i>Frojà (972-992)</i>	37
2.3. <i>Arnulf bisbe d'Osona i abat de Sant Feliu de Girona (992-1010)</i> ...	39
2.4. <i>Borrell (1010-1018)</i>	41
2.5. <i>L'abat i bisbe Oliba (1018-1046)</i>	42

3. Consolidació del bisbat i reforma de l'església (1038-1099).....	47
3.1. <i>Guillem Guifré (1046-1074)</i>	48
3.2. <i>Berenguer Sunifred (1078-1099)</i>	52
4. Organització del capítol de la catedral (1099-1194)	57
4.1. <i>Guillem Berenguer 1100-1101</i>	57
4.2. <i>Arnau de Malla, abat d'Amer 1102-1109</i>	59
4.3. <i>Ramon Gaufréd 1109-1146</i>	61
4.4. <i>Pere de Redorta 1147-1185</i>	66
4.5. <i>Ramon de Castellterçol 1185-1194</i>	71
5. Enfrontament entre el bisbe i el capítol (1194-1230)	73
5.1. <i>Guillem de Tavertet 1195-1233</i>	75
Capítol tercer	
LA CATEDRAL DE VIC I ELS CANONGES	81
1. La catedral i la vida canonical	84
1.1. <i>El grup episcopal i la seva evolució</i>	85
1.2. <i>Cronologia dels canvis segons la documentació</i>	87
1.3. <i>Construcció del conjunt de tres esglésies (segle x)</i>	91
1.4. <i>Construcció d'un nou conjunt episcopal</i> <i>en temps d'Oliba (segle xi)</i>	95
1.5. <i>Construcció de la nova canònica</i>	99
1.6. <i>Acabament del conjunt catedral al segle XII</i>	102
2. El barri canonical i la ciutat de Vic	105
2.1. <i>Cases canonicals i creixement de la vila</i>	109
2.2. <i>Divisió de la vila en dues jurisdiccions</i>	119
3. Exercici de la jurisdicció i castells interiors	124
4. Dominis dins el comtat de Manresa	134
4.1. <i>Domini sobre la ciutat de Manresa</i>	135
4.2. <i>Origen dels béns de Santa Maria de l'Estany</i>	145
5. Domini sobre les fronteres	148
5.1. <i>Límits diocesans a l'extrem de la marca</i>	152

Capítol quart

INFLUÈNCIA MÉS ENLLÀ DE LA SEU EPISCOPAL	161
1. Relacions amb la província narbonesa.....	163
2. Restabliment de l'arquebisbat de Tarragona	182
3. Relacions amb el bisbat de Girona	195
4. Relacions amb el bisbat de Barcelona	209
5. Relacions amb el bisbat d'Urgell i Àger	219

Capítol cinquè

DE LA CANÒNICA AL CAPÍTOL CATEDRAL	239
1. La regla d'Aquisgrà i la seva aplicació	245
1.1. Dotació de la mensa canonical al 957	252
1.2. Restauració de l'episcopatus d'Osona l'any 998	254
1.3. Oliba i la creació del paborde com a superior de la canònica	261
1.4. Establiment de fundacions per a refermar la vida comunitària.....	265
1.5. Consolidació de la canònica durant l'episcopat de Guillem Guifré	268
1.6. Col·legiates que seguïen la regla d'Aquisgrà	272
1.7. Reforma de Sant Joan de Ripoll.....	277
1.8. Reforma de Sant Pere d'Àger.....	278
2. Reforma canonical i creació canòniques agustinianes.....	282
2.1. Creació de les canòniques agustinianes al bisbat d'Osona.....	287
2.2. Influència de Sant Ruf d'Avinyó en la reforma canonical.....	291
2.3. Estatut propi dels canonges agustinians respecte de la catedral ...	298
2.4. Constitució del capítol de la catedral de Vic.....	301
3. Agermanament amb el Sant Sepulcre de Jerusalem.....	313
3.1. Regularització de l'accés a les canongies al capítol de Vic.....	315
3.2. Influència de la comunitat del Sant Sepulcre de Jerusalem.....	320
3.3. Agermanament de la catedral de Vic i el Sant Sepulcre.....	324
3.4. Establiment de la relació entre la catedral i Santa Maria de l'Estany	329
4. Consolidació de la carta de dotació.....	332
4.1. Regulació del funcionament del capítol de la catedral de Vic	342
5. Secularització i intervenció de Roma.....	347

CONCLUSIONS	365
BIBLIOGRAFIA.....	379
Fonts publicades	379
Bibliografia general	383
LLISTES DE TAULES, QUADRES I GRÀFICS.....	407
Llista de taules	407
Llista de quadres.....	408
Llista de gràfics.....	409
IL·LUSTRACIONS.....	411